

Arbetslivskommissionen för hår- och skönhetsbranschen, lägesbild 2020–2021

Arbetslivskommissionen för hår- och skönhetsbranschen har utarbetat en lägesbild av kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet i examina inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom sitt eget område inom yrkesutbildningen (statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För denna uppgift har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppföljnings-, bedömnings- och responsinformation bland annat från utbildningsförvaltningens statistik-, styrnings- och regleringstjänst samt den nationella informationsresursen KOSKI.

Prestationsuppgifter från 2020 blev tillgängliga för kommissionerna våren 2021. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna gjort i KOSKI-data efter denna tidpunkt syns inte i denna lägesbild. Detsamma gäller statistiska uppgifter om antalet prestationer år 2021, som plockades från KOSKI-databasen i början av 2022. De granskade prestationsantalen publiceras senare i Utbildningsstyrelsens statistiktjänst på webbplatsen Vipunen.fi.

De uppgifter som används i lägesbilden har plockats direkt ur KOSKI-databasen i den form som läroanstalterna har anmält dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Av tekniska skäl har exempelvis inte alla uppgifter som registrerats i läroanstalternas egna studieförvaltningssystem överförts korrekt till KOSKI-databasen, och uppgifterna statistikförs då under ”ingen uppgift”/”inte anmält”.

Som källmaterial har man exempelvis använt rapporter från kommissionernas besök, rättelseyrkanden och utlåtanden.

Antal avlagda examina och examensdelar

Avläggande av examina och examensdelar	2020		2021	
	hel examen	examensdel	hel examen	examensdel
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	855	13 743	1 395	18 888
Kompetensområdet för frisörarbete	238		303	
Kompetensområdet för barberararbete	21		37	
Kompetensområdet för hudvård	372		571	
Kompetensområdet för skönhetsvård och produktrådgivning	33		34	
Kompetensområdet för skönhetsvård och produktrådgivning, kompetensområdet för hudvård	39		80	
Kompetensområdet för frisörarbete, kompetensområdet för barberararbete	151		357	
Kompetensområdet för frisörarbete, kompetensområdet för hudvård	1		4	
Ingen uppgift	0		8	
Kompetensområdet för frisörarbete, kompetensområdet för skönhetsvård och produktrådgivning			1	
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	35	235	85	472
Kompetensområdet för hårstyling	14		48	
Kompetensområdet för kosmetikrådgivning	5		7	
Kompetensområdet för specialhudvård	14		22	
Kompetensområdet för hår- och skäggstyling	2		5	

Kompetensområdet för hårstyling, Kompetensområdet för hår- och skäggstyling			2	
Ingen uppgift	0		1	
Totalt	890	13 978	1 480	19 360

* Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter. Avläggandet av examensdelar omfattar inte examensdelar som registrerats som lokala. Examina som är i en övergångsperiod syns inte i tabellen och ingår inte i antalet i tabellen.

Examensdelar som mål/hel examen som mål

När det gäller avläggande av examensdelar som mål syns en ökning när man jämför 2020 och 2021. Utvecklingsriktningen är bra, eftersom det är svårt att få yrkeskunniga personer till branschen. Hårbranschen är inte attraktiv, vilket ses som en utmaning.

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Enligt statistiken ökar antalet examina och examensdelar inom hår- och skönhetsbranschen. Den privata sektorn utbildar fortfarande aktivt, vilket även förbättrar läroanstalternas antal examina.

I grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen ser man en liten ökning i kompetensområdet för skönhetsvård och produktrådgivning. Å andra sidan erbjuds utbildningen inte vid alla läroanstalter. Nationellt upplevs kompetensområdet inte som nödvändigt, attraktivt eller arbetslivsorienterat. Även i avläggandet av kompetensområdet för hudvård kan man se en ökning.

Utbildningsanordnarna erbjuder enskilda examensdelar. Man avlägger endast en viss examensdel, avlägger inte hela examen eller slutför inte examen. Kan förklaras av att man endast eftersträvar den yrkeskompetens som behövs.

När det gäller specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen har man uppmärksammat att examensdelar avläggs i relativt stor utsträckning jämfört med hur många som avlägger hela examen. Detta kan eventuellt förklaras av att specialyrkesexamen avläggs vid sidan av arbetet och avläggandet av hela examen kan fördröjas eller till och med avbrytas i synnerhet bland företagare.

De sökande till utbildningen förstår inte specialyrkesexamens kravnivå. Skriftliga arbeten står för en stor del av avläggandet av examen, vilket upplevs som utmanande. Förbättring av praktiska färdigheter står i centrum, betoningen borde i större utsträckning ligga på praktiska färdigheter.

De studerande borde innan de söker till utbildningen få veta vad examen innehåller exempelvis i fråga om skriftliga arbeten. Detta är delvis en marknadsföringsfråga. Man bör uppmärksamma detta när examensgrunderna utarbetas, så att saken tydligt framgår i examensgrunderna.

Yrkespersoner utexamineras för hårbranschen, men inom skönhetsvårdssektorn är budskapet från arbetsgivarna att det är svårt att få personal.

Få barberare utexamineras i förhållande till barberare-frisörer, vilket vittnar om att kompetensområdet inte i sig självt är attraktivt. På frisörsidan utexamineras relativt sett fler. Denna skillnad är större jämfört med dem som utexamineras som barberare.

Särskilt oroande är den information som Koski-systemet ger till arbetslivskommissionen, där vi inte har någon som helst nytta av osäkra uppgifter. Man borde få läroanstalterna att fylla i uppgifterna i systemet. Endast på detta sätt får vi faktainformation om allt som gäller både utbildningarnas och bedömningarnas kvalitet.

Yrkesinriktade examensdelar, obligatoriska och valbara examensdelar, gemensamma examensdelar

Kommissionen har inga särskilda observationer gällande detta.

Examina och kompetensområden inom examina som avläggs i marginell utsträckning

Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen avläggs fortfarande i liten utsträckning. Arbetslivskommissionen är oroad över huruvida de som erbjuder specialyrkesexamen har tillräckligt med yrkeskunnig personal och huruvida de studerande i framtiden räcker till för examina. Är kostnadseffektiviteten och kvaliteten på tillräcklig nivå?

Anordnande av examina

Examen	Tillstånd för anordnande	Aktiva anordnare
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	21	12
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	51	46

** aktiviteten fastställs utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten har registrerat avläggande av examina eller examensdelar enligt de KOSKI-data som lämnats till kommissionen 2020 eller 2021. Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter.*

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen och anordnande av examina

Antalet tillstånd för anordnande har ökat och antalet examina väntas öka. Räcker de studerande till för alla utbildningsanordnare som har tillstånd för anordnande? Kostnadseffektivitet?

De studerande utexamineras enligt de nya examensgrunderna. Den genomsnittliga studietiden för grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen är tre år.

Hårbranschen lider av arbetskraftsbrist och matchningsproblem. Personer utexamineras från utbildningen, men sysselsätts inte inom branschen.

Företagsbeskattningen har betydelse, och det är utmanande att täcka företagarnas kostnader. Företagen kan inte täcka kostnaderna med de nuvarande förfarandena. Effekterna berör bland annat branschens arbets säkerhets- och exponeringsrisker, lönerna, arbetsvillkoren och arbetsplatserna regionalt.

Den yngre generationen har en annorlunda uppfattning om hårbranschen än den äldre, bland annat när det gäller hur tungt arbetet är. Många har en felaktig bild av vardagen och det verkliga arbetet.

Fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare/ Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

I tillväxtcentrumen avläggs flest examina och examensdelar i Esbo, Helsingfors, Tammerfors och Valkeakoski. Utbildningsanordnare som erbjuder grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen finns i hela Finland. Den geografiska täckningen för specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen är relativt god.

Grundexamen på svenska erbjuds av fyra (4) utbildningsanordnare. För närvarande finns ingen anordnare som ordnar specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen på svenska. Den språkliga täckningen baserar sig på den kulturella befolkningsstrukturen.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen

Platser för avläggande av yrkesprov: Arbetsplats 48,21 %, läroanstalt 30,1 %, arbetsplats och läroanstalt 8,81 %, ingen uppgift 12,88 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen: Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 58,37 %, två lärare 13,65 %, arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 2,05 %, lärare 7,55 %, ingen uppgift 15,74 %.

Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen

Platser för avläggande av yrkesprov: arbetsplats 65,47 %, läroanstalt 12,5 %, arbetsplats och läroanstalt 3,81 %, ingen uppgift 18,22 %

Personer som fattat beslut om bedömningen: Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 57,63 %, två lärare 13,98 %, arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 0,21 %, lärare 3,18 %, ingen uppgift 22,67 %.

Medeltal för yrkesprov i studeranderespondens inom yrkesutbildningen (avslutande enkät)

I studeranderespondens inom yrkesutbildningen ser medeltalen för yrkesprov för den avslutande enkätens del bra ut när det gäller grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen samt specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen, variationsintervall 4,5 och större än 4,5. Antalet respondenter i den avslutande enkäten i studeranderespondens borde fås att öka. Man bör fästa uppmärksamhet vid standardavvikelsen när det gäller de låga vitsorden.

** granskningsperioden för studeranderespondens är 1.7.2019–31.12.2021. Bedömningsskala 1–5, där (5) betyder helt av samma åsikt, (4) delvis av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) delvis av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt*

Reflektioner

Förverkligande av tvåpartsbedömning i bedömningar av kunnande och motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Tvåpartsbedömning har förverkligats väl i yrkesproven.

Coronapandemins effekter är fortfarande synliga.

Ingen uppgift-andelen snedvrider uppgifterna. Frågan är om bedömarna kan registrera bedömningen korrekt i systemet, så att resultaten inte förvrängs.

Motiveringen till ordnande av yrkesprov på läroanstalter är att studerande inte har möjlighet att avlägga yrkesprov på arbetsplatser. Det finns en viss brist på platser för lärande i arbete, så yrkesprov avläggs i skolornas egna företagsmiljöer.

När det gäller yrkesprov på läroanstalter kan utbildningsanordnarnas egna företag inte längre vara platser för lärande i arbete, och utbildningsavtal ingås inte med dem. Tiden får utvisa om detta påverkar antalet yrkesprov på läroanstalter.

Inom hårbranschen är det svårt att hitta kunder som tar emot makeuptjänster.

Reformen har inte beaktat hantverksbranscher eller företagardrivna branscher!

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Alla företag inom hårbranschen har inte resurser att ta emot studerande, vilket delvis förklaras av brist på utrymme.

Yrkesprovsmiljön kan vara liten och intim, vilket inte nödvändigtvis är lämpligt för ordnande av ett yrkesprov. Det finns stora utmaningar.

Inom hår- och skönhetsbranschen måste man beakta branschens särdrag, exempelvis företag i hårbranschen som består av endast en person.

Generaliseringar gällande rättelseyrkanden

Man kan inte göra några generaliseringar gällande rättelseyrkanden. Arbetslivskommissionen har endast behandlat ett rättelseyrkande.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Planerna för bedömning av kunnande är väldigt lika mellan olika läroanstalter. Planerna för bedömning av kunnande har utarbetats enligt anvisningarna. Fungerar planerna för bedömning av kunnande verkligen som verktyg i vardagen eller är de mer en formell redogörelse över ordnandet av yrkesprov?

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Läroanstalterna har skött den personliga tillämpningen för studerande bra.

Generella observationer

I studeranderesponsen har planeringen, ordnandet och bedömningen av yrkesprov fått goda medeltal. Resultaten är i huvudsak på nivån 4, vilket inte väcker oro över ordnandet av yrkesprov. Om resultaten till någon del var svaga eller under 3, skulle det kräva att arbetslivskommissionen gör en närmare granskning.

Platserna för besök har valts ut utifrån studeranderespons, som har kunnat vara positiv eller negativ. Antalet respondenter i studeranderesponsens avslutande enkäter var lågt, vilket är utmanande. Man kan anta att respondenterna ger relevant information i responsenkäterna.

God praxis

Kommissionen har inga särskilda observationer gällande detta.

Utvecklingsområden i anordnarnas verksamhet

Man diskuterade att en obligatorisk utbildning för arbetsplatshandledare skulle vara nödvändig, och även en bedömarutbildning för studerande, så att de skulle få en bättre bild av och förståelse för examens grunder och krav. Någon läroanstalt har redan ordnat sådan utbildning för de studerande.

Arbetslivskommissionen är också oroad över att det bland bedömarna finns nytexaminerade studerande. Bedömningen är inte av jämn kvalitet. Det finns inte praktikplatser för studerande, eftersom yrkespersoner inte tar emot dem på grund av tidsbrist. Små företag har också ganska lite utrymme för arbetet. Företagen är i regel små och har inte kapacitet att erbjuda praktikplatser för studerande. Att undervisningsansvaret överförs till företagare ses som oroande. De måste på sätt och vis utbilda konkurrenter till sig själva!

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Det förekommer utmaningar med de gemensamma examensdelarna och deras delområden. Orsakerna till detta är många. Integration i yrkesundervisningen och yrkesproven kunde hjälpa.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet

I grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen har ordnandet av yrkesprov för examensdelen makeuptjänster i arbetslivet setts som utmanande jämfört med tidigare. Till viss del beror detta på effekterna av coronan. Det har inte funnits efterfrågan på examensdelen, eller så erbjuds tjänsterna inte i arbetslivet.

Förverkligande av valfrihet i avläggandet av examina / Erfarenheter av examensgrundernas funktion

Inget att kommentera.

Allmänna observationer om arbetslivsresponsen (enkät för arbetsplatshandledare)

Enligt observationerna fanns en viss spridning i respondentantalet för arbetslivsrespons från arbetsplatshandledare. Medeltalet i arbetslivsresponsen från arbetsplatsenkäten var 4,1 för grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen samt 3,9 för specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen. Arbetslivskommissionen ser den landsomfattande arbetslivsresponsen som nödvändig. Genom den får kommissionerna korrekt information om sysselsättningen och kunnandets tillräcklighet i arbetslivet.